

TISKOVÁ ZPRÁVA

Brno 3. června 2026

Akademie věd ČR
Národní 1009/3, 110 00 Praha 1
www.avcr.cz

ŠAKALI EXPANDUJÍ EVROPOU. POMÁHÁ JIM ČLOVĚK, ZASTAVIT JE MOHOU VLCI

Šakal obecný se během několika posledních desetiletí rychle šíří Evropou a proniká i do oblastí, kde se dříve nikdy nevyskytoval. Nová mezinárodní studie publikovaná v prestižním časopise *Nature Ecology & Evolution*, na které se podíleli i vědci z Ústavu biologie obratlovců Akademie věd ČR, ukazuje, že za expanzí stojí kombinace klimatických změn, proměny krajiny i dlouhodobý úbytek velkých predátorů, především vlků. Klíčovou roli přitom hraje člověk, jehož sídla poskytují bezpečnější prostor pro život. Výzkum zároveň naznačuje, že by šakali mohli v budoucnu osídlit až 75 % evropského kontinentu, tedy téměř šestinásobek své současné rozlohy výskytu.

Šakal obecný (*Canis aureus*) patří mezi nejrychleji expandující savce současné Evropy. Ještě v 19. století a velkou část století dvacátého byl jeho výskyt omezen především na Balkán a oblasti kolem Černého moře. Od osmdesátých let minulého století se však začal rychle šířit směrem do střední, západní i severní Evropy. Dnes se objevuje například v Německu, Rakousku, Polsku, Pobaltí, Skandinávii nebo Francii. V České republice byl první doložený výskyt šakala zaznamenán v roce 1998 na jižní Moravě, první rozmnožování pak v roce 2017.

Vědci analyzovali téměř 9000 akustických monitoringů z 13 evropských zemí a sledovali, které faktory výskyt šakalů podporují, nebo naopak omezují. Ukázalo se, že šakalům prospívají krátké zimy, mozaikovitá krajina a blízkost vodních ploch. Nejvýznamnějším faktorem je ale ubývající přítomnost vlka obecného.

Člověk mění vztahy mezi predátory

Současně lidská sídla poskytují šakalům jakýsi „ochranný štít“. V blízkosti lidí totiž vlci omezují svou aktivitu, a šakali tak mohou bezpečněji přežívat i v oblastech s trvalým výskytem vrcholových predátorů. „Výsledky ukazují, že člověk dnes výrazně ovlivňuje vztahy mezi predátory v evropské krajině. Šakalům nepomáhá jen změna klimatu nebo fragmentace krajiny, ale i to, že v okolí lidských sídel nacházejí útočiště před vlky,“ vysvětluje Martin Šálek z Ústavu biologie obratlovců AV ČR.

Kontakt pro média: **Lucie Peřinová**
Divize vnějších vztahů AV ČR
press@avcr.cz
+420 777 728 098

Alena Fornůsková
Ústav biologie obratlovců AV ČR
fornuskova@ivb.cz
+420 605 464 704

Studie zároveň podporuje takzvanou hypotézu „uvolnění mezopredátorů“. Podle ní historický úbytek vlků v Evropě vytvořil podmínky pro rychlé šíření některých středně velkých šelem, mezi které šakal patří. Největší potenciál další expanze mají západní a jižní části Evropy, například Francie nebo Pyrenejský poloostrov. „*Na Pyrenejském poloostrově by příchod šakala mohl mít velice negativní vliv na regionální biodiverzitu, zejména pak na řadu evropsky ohrožených stepních druhů ptáků,*“ říká Martin Šálek.

Návrat vlků může expanzi zpomalit

„*Šakal je mimořádně přizpůsobivý druh. Dokáže využívat zemědělskou krajinu, okraje měst i silně pozměněná stanoviště. Právě tato ekologická flexibilita stojí za jeho úspěšným a rychlým šířením Evropou,*“ doplňuje Martin Šálek. Autoři ve studii upozorňují, že návrat vlků do evropské krajiny může další šíření šakalů částečně zpomalit. Obnova populací vrcholových predátorů tak může fungovat jako přirozený mechanismus regulace středně velkých šelem. Efekt však výrazně oslabuje právě lidská přítomnost.

„*Ochrana velkých šelem není jen otázkou samotných druhů, ale celého fungování ekosystémů. Jakmile člověk změní vztahy mezi predátory, může to ovlivnit rozšíření živočichů v celoevropském měřítku,*“ uzavírá Martin Šálek. Výzkum propojuje data z rozsáhlého mezinárodního monitoringu a představuje dosud nejkompaktnější pohled na ekologické faktory, které ovlivňují současnou expanzi šakala obecného v Evropě.

Martin Šálek se od roku 2011 podílí na budování mezinárodní odborné sítě GOJAGE sdružující specialisty na tento druh a koordinoval také jeden z prvních rozsáhlých výzkumů biotopových vazeb šakala na Balkáně. Terénní data získaná během expedic v Rumunsku a Bulharsku přispěla ke vzniku prvních komplexních studií ekologických nároků a adaptability šakala při využívání prostředí. Tyto poznatky se následně staly důležitou součástí současných celoevropských analýz vysvětlujících rychlou expanzi tohoto druhu.

Výzkum podpořil program Strategie AV21 „Krise biodiverzity“ Akademie věd ČR.

Odkaz na publikaci: [Ranc, N. et al. 2026. Human shielding from wolves facilitates jackal expansion across Europe. – Nature Ecology & Evolution. doi: 10.1038/s41559-026-03060-y](https://doi.org/10.1038/s41559-026-03060-y)

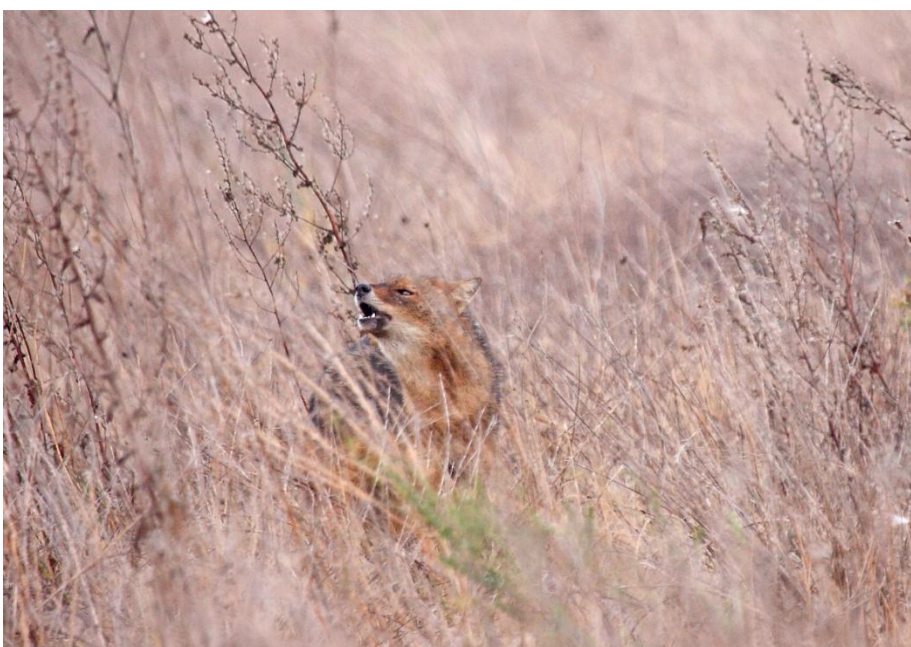
Více informací: [doc. Ing. Martin Šálek, Ph.D.](mailto:martin.sali@post.cz)
Ústav biologie obratlovců Akademie věd ČR
martin.sali@post.cz
+420 775 954 318

Fotogalerie:

Po tisíciletí byli šakali omezeni na okrajové oblasti jihovýchodní Evropy, v posledních desetiletích se však rozšířili napříč velkou částí kontinentu – až na západ do Španělska a na sever k Arktidě. Nový výzkum naznačuje, že jejich expanze zdaleka ještě není u konce.

FOTO: Martin Steenhaut

Mezinárodní tým výzkumníků ze 13 zemí využil přehrávání nahrávek vytí šakala obecného a zaznamenával jejich odpovědi v téměř 9000 lokalitách, aby odhalil faktory ovlivňující jejich rozšíření v kontinentální Evropě.

FOTO: Miha Krofel

AUDIONAHRÁVKA: Rodinná skupina šakala obecného reaguje vytím na playback v oblasti Ljubljansko barje ve Slovinsku. Zvuková nahrávka: Tomi Trilar, Slovinský archiv zvuků volně žijících živočichů, Slovinské přírodovědné muzeum.